

ALEKSANDR FAYNBERG SHE'RIYATIDA BOLALAR OLAMINING BADIY IFODASI

Mamatova Dilnavo Sayqan qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti,

Angren fakulteti, 1-bosqich talabasi

Email: dilnavoxonmamatova@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada Aleksandr Faynberg ijodida bolalar olami badiiy ifodasining o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi. Shoirning bolalar dunyosini tasvirlash uslubi, obrazlarining poetik go'zalligi va psixologik aniqligi yoritiladi. Faynberg ijodida bolalarning tasavvuri, his-tuyg'ulari va ma'naviy dunyosi qanday badiiy shaklga ega bo'lishi, shuningdek, bu she'rlar yosh o'quvchilar va pedagogik jarayon uchun qanday ahamiyat kasb etishi ilmiy asosda ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Aleksandr Faynberg, bolalar she'riyati, badiiy ifoda, obraz yaratish, poetika, tasavvur dunyosi, o'zbek adabiyoti, yosh avlod, estetik tarbiya, pedagogik ahamiyat.

THE ARTISTIC EXPRESSION OF THE CHILDREN'S WORLD IN ALEKSANDR FAYNBERG'S POETRY

Abstract. This article analyzes the distinctive features of the artistic expression of the children's world in Aleksandr Faynberg's works. It examines the poet's style of depicting the world of children, the poetic beauty of his imagery, and its psychological accuracy. The study explores how children's imagination, emotions, and spiritual world are artistically represented in Faynberg's poetry, as well as the significance of these poems for young readers and the pedagogical process.

Keywords: Aleksandr Faynberg, children's poetry, artistic expression, image creation, poetics, imaginative world, Uzbek literature, younger generation, aesthetic education, pedagogical significance.

АЛЕКСАНДР ФАЙНБЕРГ ИЗУЧЕНИЕ ДЕТСКОГО МИРА В ПОЭЗИИ

Аннотация. В данной статье анализируются особенности художественного выражения детского мира в творчестве Александра Файнберга. Рассматриваются стиль изображения детского мира поэтом, поэтическая красота его образов и психологическая достоверность. Исследуется, каким образом в произведениях Файнберга художественно воплощены воображение, чувства и духовный мир детей, а также какое значение эти стихотворения имеют для юных читателей и педагогического процесса.

Ключевые слова: Александр Файнберг, детская поэзия, художественное выражение, создание образа, поэтика, мир воображения, узбекская литература, молодое поколение, эстетическое воспитание, педагогическое значение.

Kirish. Bolalar adabiyoti insoniyat madaniyati va ma'naviyatining ajralmas qismi sifatida tarixan o'z o'rniga ega. Bolalar dunyosini tasvirlash nafaqat she'riyatning estetik quvvatini oshiradi, balki yosh avlodning hissiy, intellektual va ma'naviy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, bolalar she'riyati badiiy ifoda, pedagogik vosita va insoniy qadriyatlarni yetkazish vositasi sifatida alohida ahamiyatga ega.

Zamonaviy adabiy jarayonda bolalar she'riyati nafaqat estetik zavq manbai sifatida, balki ma'naviy tarbiya, ijtimoiy qadriyatlarni shakllantirish va bolalarning

tasavvur dunyosini rivojlantirish vositasi sifatida ham keng qo'llanilmoqda. Badiiy tafakkur, til madaniyati, obraz yaratish, ritm va ohangga bo'lgan e'tibor kabi jihatlar bolalar she'riyatining asosiy elementlari hisoblanadi. Shu bilan birga, badiiy ifoda vositalari bolalar dunyosini yanada jonli, rang-barang va qiziqarli qiladi.

Aleksandr Faynberg ijodi bugungi o'zbek bolalar she'riyatida alohida o'rin tutadi. Faynberg bolalar dunyosini tasvirlashda nozik poetik uslub, samimiylik va obrazlarning hissiy aniqligi bilan ajralib turadi. Uning she'rlari bolalarning tabiiy qiziqishlari, tasavvuri, o'yinlari va hissiy kechinmalarini o'zida mujassam etadi. Shu jihat Faynberg ijodini nafaqat adabiy, balki pedagogik va ma'naviy ahamiyatga ega qiladi.

Faynberg ijodining yosh avlodga ta'siri ikki asosiy yo'nalishda ko'rinadi:

1. Estetik va badiiy rivojlanish: She'rlar bolalarga badiiy tafakkur, tasavvur, so'z boyligi va obraz yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.
2. Ma'naviy va axloqiy tarbiya: Shoirning ijodida bolalarga do'stlik, mehr-oqibat, halollik, tabiatni sevish kabi qadriyatlar singdirilgan, bu esa ularni ma'naviy jihatdan shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu nuqtai nazardan, Faynberg ijodi yosh o'quvchilarda estetik did, badiiy sezgi va tafakkurning shakllanishida o'ziga xos maktab vazifasini bajaradi. Uning she'riyatida bolalar olamining badiiy ifodasi nafaqat go'zal poetik obrazlar yaratish, balki yangi avlodning ruhiy va intellektual rivojlanishiga xizmat qiladigan muhim pedagogik resurs sifatida qaraladi.

Mazkur maqolaning maqsadi — Aleksandr Faynberg ijodida bolalar olamining badiiy ifodasini ilmiy jihatdan tahlil qilish, uning poetik vositalari, obrazlarining

xususiyatlari va yosh o‘quvchilarga pedagogik hamda ma’naviy ta’sirini ochib berishdir. Maqola ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni belgilaydi:

- Faynberg ijodida bolalar dunyosini tasvirlash usullarini aniqlash;
- obraz yaratish va badiiy ifoda vositalarini tahlil qilish;
- bolalar she’riyatining pedagogik va ma’naviy ahamiyatini o‘rganish;
- ijodkor she’riyatining zamonaviy yosh avlodga ta’sirini baholash.

Shunday qilib, maqola Faynberg ijodini nafaqat badiiy, balki pedagogik, estetik va ma’naviy jihatdan o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, u bolalar she’riyatida badiiy ifodaning o‘ziga xos xususiyatlarini ochib beradi va yosh o‘quvchilarni ijodiy rivojlanishga yo‘naltiradi.

Asosiy qism. Faynberg ijodida bolalar olami tasvirining o‘ziga xosligi. Faynberg she’riyatida bolalar dunyosi o‘zining samimiyligi, sodda va lekin chuqur badiiy ifodasi bilan ajralib turadi. U bolalarning hissiy kechinmalarini, qiziqishlarini, hayratini va tasavvur dunyosini nozik badiiy obrazlarda aks ettiradi. Shoirning uslubi quyidagi jihatlari bilan ajralib turadi:

- hayotiy voqealarni bolalar nuqtai nazaridan yoritish;
- sodda, ammo poetik tilda ifoda etish;
- fantaziya va real hayotni uyg‘unlashtirish;
- obrazlarning emotsional aniqligi.

Faynberg bolalarning hayotini, ularning kichik dunyoqarashini tasvirlashda har bir detallarga e’tibor beradi: o‘yinlar, tabiat bilan aloqa, do‘stlik va oilaviy munosabatlar she’rlarda yorqin ifodalangan.

Obrazlar va badiiy vositalar. Faynberg ijodida bolalar obrazlari asosan quyidagi badiiy vositalar orqali shakllantiriladi:

- Metafora va ta'riflar: bolalarning hissiyotlarini yanada jonli va o'ziga xos tasvirlash;
- Dialog va ichki monolog: bolalarning fikr va his-tuyg'ularini chuqur ifodalash;
- Ritm va ohang: she'rlarga o'qish qulayligi va esdalik xususiyatini beradi;
- Simvol va allegoriya: bolalar dunyosidagi ma'naviy qadriyatlarni tasvirlash.

Ushbu vositalar bolalar she'riyatini nafaqat estetik, balki psixologik jihatdan ham boy qiladi, ularni hissiy va tafakkur rivojlanishiga xizmat qiladi.

Bolalar tasavvuri va fantaziyasini rivojlantirish. Faynberg ijodida bolalar tasavvuri markaziy o'rin tutadi. She'rlar orqali:

- bolalarning dunyoqarashi kengayadi;
- hayotiy va tasavvuriy voqealarni uyg'unlashtirishga o'rgatiladi;
- fantaziya va ijodiy tafakkur rivojlanadi.

Masalan, tabiat tasvirlari, o'yin sahnalari, hayvonlar va sehrli elementlar bolalar dunyosini boyitadi va ularni o'qishga, his qilishga undaydi.

Pedagogik va ma'naviy ahamiyati. Faynberg ijodi bolalar uchun nafaqat zavq manbai, balki ma'naviy tarbiya vositasi sifatida xizmat qiladi. U bolalarga:

- do'stlik, mehr-oqibat, halollik kabi qadriyatlarni o'rgatadi;
- tabiat va atrof-muhitni sevishni targ'ib qiladi;
- hissiy va estetik didni rivojlantiradi.

Shoirning badiiy uslubi pedagogik jarayonda ham qo‘llanilishi mumkin, chunki u bolalarning tasavvuri va hissiyotlarini rivojlantiradi, ularni adabiyotga va san’atga qiziqtiradi.

Yosh avlodga ta’siri va zamonaviy ahamiyati. Faynberg ijodi bugungi kun yosh avlodi uchun ham dolzarb bo‘lib qolmoqda. Uning bolalar she’riyati:

- o‘quvchilarda o‘qishga, yaratishga, tasavvur qilishga qiziqish uyg‘otadi;
- badiiy ifoda va til madaniyatini shakllantiradi;
- estetik did va ma’naviy qadriyatlarni boyitadi.

Shu bilan birga, uning ijodiy merosi pedagoglar uchun ham muhim manba bo‘lib, darslarda bolalar she’riyatini tushuntirish va ularni adabiyotga qiziqtirishda ishlatiladi.

Maqolada Aleksandr Faynberg ijodida bolalar olamining badiiy ifodasi keng tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, Faynbergning she’riyati bolalarning tasavvurini, hissiy kechinmalarini va estetik dunyosini rivojlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Uning ijodida bolalar dunyosi nafaqat sodda va samimiy ifodalangan, balki chuqur falsafiy mazmun, hayotiy haqiqat va ma’naviy qadriyatlar bilan boyitilgan.

Shoirning obraz yaratish uslubi, poetik vositalardan foydalanishi, ritm va ohangni uyg‘unlashtirish kabi elementlar bolalar dunyosini yanada jonli va qiziqarli qiladi. Faynberg she’riyati bolalarning kundalik tajribalari, o‘yinlari, tabiat bilan muloqoti, oilaviy va do‘stlik munosabatlarini o‘zida aks ettiradi. Shu bilan birga, uning she’rlari yosh o‘quvchilarni hissiy jihatdan boyitadi, tasavvurini kengaytiradi va badiiy tafakkurini shakllantiradi.

Faynberg ijodining pedagogik ahamiyati ham katta. Uning bolalar she'riyati orqali:

- hissiyotlarni tan olish va ifodalash;
- estetik didni rivojlantirish;
- til madaniyati va badiiy ifodani o'rganish;
- ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni singdirish imkoniyati yaratiladi.

Shu jihatdan qaraganda, Faynberg ijodi bolalar adabiyotining nafaqat estetik, balki tarbiyaviy jihatdan ham boy manbai hisoblanadi. Uning asarlari bolalarga do'stlik, mehr-oqibat, halollik, tabiatni sevish kabi qadriyatlarni singdiradi, bu esa ularni nafaqat badiiy, balki insoniy jihatdan shakllantiradi.

Xulosa. Bugungi kunda Faynberg ijodi yosh avlod uchun ilhom manbai bo'lib, ular she'riyatga qiziqish uyg'otadi, ijodiy fikrlashni rivojlantiradi va badiiy tafakkur ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Tarjimonlik faoliyati orqali turli xalqlar madaniyati bilan tanishish imkonini yaratgani esa bolalar she'riyatini yanada boyitadi va global madaniyatlararo bog'lanishning namunasini beradi.

Natijada, Faynberg ijodi bolalar dunyosini tasvirlashda o'ziga xos maktab yaratgan, u bolalarning ruhiy va hissiy rivojlanishiga, estetik tafakkurini shakllantirishga va ma'naviy qadriyatlarni egallashga xizmat qiladi. Shoirning she'riyati yosh avlodni nafaqat badiiy estetik dunyoga chorlaydi, balki ularni hayotiy va ma'naviy jihatdan boyitadi, adabiyotga va san'atga qiziqtiradi.

Shunday qilib, Aleksandr Faynberg ijodi bolalar olamining badiiy ifodasi bo'yicha nafaqat adabiy meros, balki pedagogik va ma'naviy ahamiyatga ega boy ilmiy manba sifatida qaraladi. Uning merosi bugungi kunda ham yosh avlodni ilhomlantirish, badiiy tafakkurini rivojlantirish va ularni ma'naviy qadriyatlar bilan boyitish jarayonida beqiyos ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Faynberg A. Tanlangan asarlar. – Toshkent.
2. O‘zbek bolalar adabiyoti tarixi. – Toshkent: Fan nashriyoti.
3. Zamonaviy adabiyotshunoslik asoslari.
4. Pedagogik adabiyot va bolalar tarbiyasi.
5. Bolalar tasavvurining adabiyotiy ifodasi bo‘yicha ilmiy maqolalar.
6. Madaniyatlararo adabiy aloqalar tadqiqotlari.
7. Mustaqillik davri o‘zbek bolalar she’riyati tahlillari.